

لazarیستها^۱ و کاتولیکهای کردستان

دکتر حسین احمدی

مسيحيان کردستان حدود پنجاه تا شصت خانوار^۲ بودند که تعداد آنها در سال ۱۲۳۱ به پانصد نفر می‌رسید.^۳ تعداد آنها کاتولیک^۴ و در سندهج مستقر بودند.^۵ اين جماعت مسيحي متمرکز با کلیساي کاتولیک موصل – که زير نظر دولت عثمانى قرار داشت – در ارتباط بودند و اولين پيشريابان روحايانى آنها از سمت موصل انتخاب و برای گرداندن امور کلیسا و مدارس سندهج فرستاده می‌شدند. اين گروه از مردم کاتولیک با جمع‌آوري پول به ساختن کلیسا و مدارس و تهیه اثاث برای اين دو مكان اقدام کردندا اطفال آنها مطابق مذهب کاتولیک آموزش بیتند، اما کشیشان کم‌سواد اعزامی از موصل با بهره‌برداری اموال اين جماعت عملأ در آموزش اطفال اين گروه راه به جايی نبرندند. در نتيجه مردم کاتولیک مذهب به آرامی از خواب غفلت بيدار شدند و به انتقاد از عملکرد کشیشان مزبور پرداختند، اما کلیساي موصل عملأ توجهی به خواستهای مردم نمی‌کرد و با اعزام کشیشی دیگر همان روند گذشته استمراز پیدا می‌کرد.^۶ روابط بين کشیشهاي کاتولیک موصلی و جماعت کاتولیک سندهج آنجان خراب بود

۱. Lazarیستها گروهی از کاتولیکهای مورد حمایت دولت فرانسه هستند که سگ بنای تشکیل آن در نیمه دوم قرن هفدهم در کلیساي متروک «سن لازاره» زده شد. این گروه در دوره سلطنت شاه فاجار با هدف اشاعه افکار خود وارد ایران شدند و به پارگیری از نسطوریها و ارمنیان پرداختند. جهت اطلاع بیشتر از «لazarیستها» نک: به مقاله ایجادنگ در فصلنامه تاریخ معاصر ایران، سال هشتم، شماره ۳۲.

۲. مرکز اسناد وزارت خارجه ايران، سال ۱۲۳۱ق، کارتون ۲۵، پرونده ۳۸، سند ۱۰.

۳. م.اوخ. ا.س ۱۲۳۱ق. ک. ۲۵، ب. ۳۸، س ۲ و ۳ و ۱۰.

۴. م.اوخ. ا.س ۱۲۳۱ق. ک. ۲۸، ب. ۱۰، س ۳۳.

۵. م.اوخ. ا.س ۱۲۳۱ق. ک. ۲۵، ب. ۳۸، س ۱۰.

۶. م.اوخ. ا.س ۱۲۳۱ق. ک. ۲۵، ب. ۳۸، س ۲ و ۳ و ۱۰.

که با سوگند دادن کشیشها به کار بیشتر از آنها استفاده می‌کردند.^۷

فشار واردہ بر مردم، باعث تشکیل جلسات متعدد اعتراض‌آمیز در کلیساي کاتولیک سنتدج شد و اکثریت قریب به اتفاق آنها تصمیم گرفتند که از جان و حتی مذهب خود بگذرند ولی کشیشان کلیساي موصل در کار آنها دخالت نکنند.^۸

کشیشان اعزامی از سوی کلیساي موصل نه تنها کم سواد بودند بلکه تعدادی از آنها برای منفعت مالی بیشتر، مثل مسیو عبدالواحد پس از فشار دولت ایران حتی لباس کشیشی را درآورده و به شکل دیگری به تاراج اموال مردم اقدام می‌کرد.^۹

ناصرالملک حاکم کردستان در بیست و نهم ذیحجه ۱۳۲۰ خبر از اختلافات میان کاتولیکهای مقیم کردستان که با موصل و ارومیه در ارتباط هستند می‌دهد.^{۱۰} ظاهراً در آن دوره تعداد طرفداران کلیساي موصل در اندازه‌ای بود که عملاً گروه دیگر نتوانند به سوی لازاریستها در ارومیه و خسروآباد بروند، اما در سال ۱۳۳۱ق آنچنان اجحاف و تعدی به این دسته از مردم کاتولیک شد که تقریباً همگی به سوی امیل سونتاذ،^{۱۱} رئیس هیئت لازاریست و سفیر پاپ مستقر در ارومیه رفتند و تقاضای اعزام کشیشی جهت اداره امور کلیسا و تربیت اطفال در مدارس را نمودند.

سونتاذ نیز کشیش ناتائل دینخا^{۱۲} را به سنتدج اعزام کرد.^{۱۳} دینخا خیلی زود اسباب رضایت و حمایت مردم را به سوی خود جلب کرد.^{۱۴}

بعد از رسیدن خبر ورود دینخا به سنتدج اعظم اسقف اعظم کلیساي موصل کشیشی به نام جبرانیل را – که به بدنامی سابقه حضور در میان جماعت کاتولیک سنتدج داشت – به کردستان فرستاد. جماعت کاتولیک سنتدج قبل از حرکت کشیش جبرانیل به وی اطلاع دادند که حضور مجدد وی در کردستان سودی به دنبال ندارد.

جبرانیل از طریق کرمانشاه به سنتدج آمد. کاتولیکهای سنتدج رسماً و با اجبار مانع از

۷. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۱۶.

۸. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۲ و ۳ و ۱۰.

۹. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۱۱.

۱۰. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۳۳.

۱۱. Emil Sonstag وی در سال ۱۸۹۵ وارد ایران و تا سال ۱۹۱۸ که در ارومیه به قتل رسید در کشور ما بود.

۱۲. Nathanael Dinkha متولد ۱۸۴۶ معلوم نیست چه سالی وارد ایران شده ولی در سال ۱۹۱۸ در ارومیه درگذشت.

۱۳. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۱۰.

۱۴. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۲ و ۳.

دخول وی در میان جماعت کاتولیک و کلیسا شدند و از باز کردن درب کلیسا خودداری کردند.^{۱۵} بلا فاصله مأمورین اعزامی از سوی کنسول عثمانی مقیم سنتدج با حضور در محل ضمن شکستن قفل درب، کلیسا را در اختیار کشیش جبرائیل گذاشتند.^{۱۶}

از آنجایی که کشیش جبرائیل در میان مردم کاتولیک مذهب سنتدج جایگاهی نداشت با راهنمایی مسیو عبدالواحد^{۱۷} با آوردن چند نفر از اتباع سليمانیه سعی در استحکام کار خود کرد. این گروه با شکستن قفل درب مکتبخانه و با تهدید و ارعاب سعی در وادار کردن مردم به اطاعت از جبرائیل کردند.^{۱۸}

جماعت کاتولیک سنتدج از وزیر خارجه ایران تقاضا داشتند که:

۱. از سفارت عثمانی بخواهد که از دخالت اتباع خود در امور کاتولیکهای سنتدج خودداری کند.

۲. مانع دخالت کشیش جبرائیل در امور کلیسا و جماعت ایرانی کاتولیک سنتدج شود.

۳. کارگزار خارجه در اجرای برنامه و تأسیس مدرسه، کشیش دینخوارا همراهی کند. و در اواخر اگر مقامات وزارت خارجه توجهی نکنند ناچار به اداره دیگری روی خواهند آورد.^{۱۹}

از آنجایی که کاتولیکهای کردستان به رهبری کشیش دینخوار، کشیش جبرائیل را برنتافتند و با توجه به روابط بین کلیسای موصل با دولت عثمانی و نظر به روابط تنگاتنگ سران کرد با عثمانیها در این زمان کنسول عثمانی در سنتدج کردها را وادار به تحریک و اذیت و آزار جماعت مربیور نمود.

در بیست و هشتم رجب ۱۳۳۱ سفارت فرانسه در نامه‌ای به وزارت خارجه شکایت کشیش دینخوار رئیس جماعت کاتولیک کردستان را از اکراد مطرح نمود که باعث خسارت فراوان به کاتولیکها شده‌اند و خواستار این بود که مأمورین دولتی از تعداد اکراد جلوگیری کنند.^{۲۰}

۱۵. م.او.خ.ا.س ۱۳۳۱ق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س. ۱۰.

۱۶. م.او.خ.ا.س ۱۳۳۱ق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س. ۱۲.

۱۷. م.او.خ.ا.س ۱۳۳۱ق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س. ۱۱.

۱۸. م.او.خ.ا.س ۱۳۳۱ق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س. ۲ و ۳.

۱۹. م.او.خ.ا.س ۱۳۳۱ق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س. ۱۰.

۲۰. م.او.خ.ا.س ۱۳۳۱ق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س. ۶۴ نک به سند شماره ۱.

س ۹، ش ۳۴، تابستان ۱۳۳۱

وزارت خارجه در چهارم شعبان ۱۳۳۱ با ارسال سواد مراسله سفارت فرانسه، از وزارت داخله خواستار تحقیق در این زمینه شد و بنا بود در صورت صحبت گزارش، از رفتار ناشایست اکراد جلوگیری شود و آسایش جانی و مالی و فکری مسیحیان کاتولیک کردستان را فراهم نماید.^{۲۱} وزارت خارجه گزارش مکاتبه با وزارت داخله را در همان تاریخ - چهارم شعبان - به اطلاع سفارت فرانسه رساند.^{۲۲}

عبدالواحد در عهد سالارالدوله و مجلل‌السلطان در مخالفت با دولت و ملت در کرمانشاهان و کردستان اقدامات متعددی نموده بود و با وجود دستور وزارت خارجه مبنی بر تبعید او همچنان دو سال بود که در کردستان حضور داشت و به نظر کارگزار کردستان تمام خرابی و اضمحلال جماعت کاتولیک کردستان از دیشه عبدالواحد بود و جهت ختم مسئله بایستی به تبعید عبدالواحد از کردستان اقدام می‌کردند.^{۲۳}

با توجه به فرمان مظفر الدین شاه در محرم ۱۳۲۱ در کردستان می‌بایست کشیش و خلیفه‌ای به سرپرستی مسیحیان کاتولیک آنجا مأمور شود که اجازه‌نامه مخصوص از دولت ایران داشته باشد و تا زمانی که از سوی دولت به رسمیت شناخته نشده مداخله آنها در امور مذهبی کاتولیکها پذیرفته نیست.^{۲۴} ظفرالسلطنه کارگزار کردستان در تلگراف پانزدهم شوال ۱۳۳۱ به وزیر خارجه با اعلام رضایت مردم کاتولیک مذهب کردستان از زن و مرد و پیر و جوان از کشیش دینخوا خواستار به رسمیت شناخته شدن وی از سوی دولت و دستور سفارت فرانسه به کشیش مزبور جهت اقامت در کردستان برای تربیت اطفال و پیش‌نمایزی کاتولیکها شد.^{۲۵}

وزارت خارجه سه روز بعد نیز با توجه به ناراضی بودن جماعت کاتولیک کردستان از مداخلات کشیش جبرائلیل، ضمن تأیید اظهارات آن جماعت خواستار همکاری کارگزار کردستان با کاتولیکها و کشیش دینخوا لازاریست شد.^{۲۶}

تهدید و ارعاب جماعت کاتولیک سنتدج توسط کشیش جبرائلیل مبنی بر تصرف کلیسا به قوه قهریه و فشار واردہ از سوی اکراد - قبل از رسیدن دستور وزارت خارجه به

۲۱. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک ۲۵، پ ۳۸، س ۵، نک به سند شماره ۲.

۲۲. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک ۲۵، پ ۳۸، س ۹.

۲۳. م. او. خ. ا. س ۱۳۲۱ق، ک ۲۵، پ ۳۸، س ۱۱، نک به سند شماره ۳.

۲۴. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک ۲۵، پ ۳۸، س ۸۳.

۲۵. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک ۲۵، پ ۳۸، س ۱۶.

۲۶. م. او. خ. ا. س ۱۳۳۱ق، ک ۲۵، پ ۳۸، س ۷.

کارگزار کردستان و عملی شدن این دستورات – کاتولیکهای کردستان اقدامات وزارت خارجه ایران را در باب تأمین امنیت و آسایش خود کافی ندانستند و همان طوری که قبلاً اعلام کرده بودند، در تلگرافی به تاریخ دوازدهم شوال ۱۳۳۱ به وزارت داخله کمکهای ذیل را درخواست کردند:^{۲۷}

۱. همراهی و همکاری حکومت و کارگزاری کردستان با آنها.
۲. قطع کردن دست کسولگری عثمانی در سنجاق (از دخالت در امور کاتولیکها).
۳. موافقت سفارت فرانسه با اقامت مسیو دینخا در کردستان جهت تربیت اطفال و اداره امور روحانی و کلیساي آنجا.^{۲۸}

وزارت داخله بعد از هفت روز از دریافت تلگراف کاتولیکهای کردستان کپی آن را به وزارت خارجه ارجاع داد و خواستار اقدام فوری در آسودگی آن جماعت شد.^{۲۹}

وزارت خارجه به اطلاع وزارت داخله رساند که در خصوص شکایتهای کاتولیکهای کردستان از کشیش اعزامی از موصل دستورات لازم به کارگزار کردستان صادر شده است.^{۳۰}

وزارت خارجه در نامه چهارم محرم ۱۳۳۲ به سفارت عثمانی نوشت نظر به اینکه هر فرقه مذهبی در انتخاب پیشوایان روحانی خود آزاد هستند و آنها را نمی‌توان به پیروی اشخاص خاص مجبور کرد پس دخالت کنسول عثمانی در سنجاق در امر کاتولیکهای سنجاق چه معنی دارد؟^{۳۱}

سفیر عثمانی پس از بیست و چهار روز از دریافت نامه ضمن نکذیب مسئله توضیح داد که بعضی اختلافهای حاصله بین کاتولیکها کلاً بر طرف شده و کدورتی وجود ندارد.^{۳۲} نامه هفتم صفر ۱۳۳۲ وزارت خارجه به سفارت عثمانی حکایت از قانع نشدن پاسخ سفارت عثمانی توسط وزیر خارجه و خواستار توضیحات بیشتر درباره مسئله رفع اختلافاتی شد که از گزارش کنسول عثمانی در سنجاق در نامه سفارت آمده بود.^{۳۳}

۲۷. کپی تلگراف فوق توسط شانه رئیس میسیونرهای لازاریست ایران و رئیس مدرسه سن لوبی در اختیار سفارت فرانسه قرار گرفت.

۲۸. م.او.خ.ا. س ۱۳۳۱ اق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۲ و ۳.

۲۹. م.او.خ.ا. س ۱۳۳۱ اق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۱.

۳۰. م.او.خ.ا. س ۱۳۳۱ اق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۲.

۳۱. م.او.خ.ا. س ۱۳۳۱ اق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۱۲، نک به سند شماره ۴.

۳۲. م.او.خ.ا. س ۱۳۳۱ اق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۱۴، نک به سند شماره ۵.

۳۳. م.او.خ.ا. س ۱۳۳۱ اق. ک. ۲۵، پ. ۳۸، س ۱۷.

Légation
de la
République Française
en Perse

Téhéran, le ... ۱۸۶...

۱۸۶
جی ۲۸

بسب طلب پرسن و زند پرسن کارهای:

بجهت این ملطف بجهت اینها، اکثر راهه مسیر و تفاوت های
گردن
زیر مدت لازم است که تا نیم ساعت پرسن از شیوه ایستاد بر سر
دندان
در حرف آواره شوید و بگرداند و درین دستورات شناوری از این لذت است از این
و مندی همچو به همراه این بسیار کارهای ایستاد باشد اینکه همچو این امور را
هر شیوه ایستاد که این مدارف خیزیده باشند و مدتی هم از این شیوه ایستاد
که تا نیم ساعت از این مدارف خیزیده باشند اگر از این دلایل داشته باشد فرموده
شوند و میگویند که نه اتفاق قل خوشی هم داشتند و این خود را

عکس عکس

پروشکاوه علیم علوم اسلامی

۱۳۴۰

نام خوش	سیم ۱۹۳۶
نام خوش	سیم ۱۹۳۶
کارمند	۵۰
درجه	ازدیم

نام خوش	سیم ۱۹۳۶

وزارت امور خارجه

وزارت امور خارجه

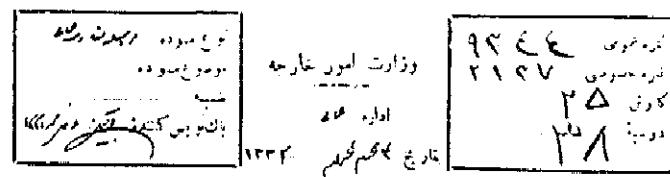
علمی هم‌زمان

گرایش اولاد در میان چهار کلasse است بین کمترین و بیشترین از
هزار نفری در سطح جغرافیه عرض مذکور شده و دو کلاس بین این دو
گروه افزایش تدریجی خواهد بود. پس از کمترین بین نیز ۷۰۰ نفر
کمتر که نیازی ندارد اما ۲۰۰ نفر نیز نیست.

و تقریباً ۴۰٪ از تعداد کل عرض مذکور کمتر از ۷۰۰ نفر باشند. این
آنکه برخی از این کل عرض مذکور در این سطح به برابری باشد اما
نیز بخوبی بین این دو متوجه خواهد بود که بزرگترین دو کلاس تقریباً
۷۰٪ از کل عرض مذکور را تشکیل می‌کنند. و این دو کلاس میان ۷۰۰
تا ۷۵۰ نفر می‌باشد اما این دو کلاس از این دو کلاس بزرگتر
بیشتر نیز نمی‌باشد. این دو کلاس از این دو کلاس بزرگتر
بیشتر نمی‌باشد اما این دو کلاس از این دو کلاس بزرگتر

۳۷

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی
پرستال جامع علوم اسلام

من از کتابت بده که زیکر نسب این نهضه را داشتم
میراث شریعه دین و مذهب آن بدهیت پیر بوده است
ذمہ بزمی بر عذر خواهد گشت و می خواهد فخر باشد
میراث دین بزمی بر عذر خواهد گشت و می خواهد فخر باشد
ناریق چند تفنی سبکی را کشته و آنها را پنهان کنند
رسیج چند دنیا بهتر خواهد بود و قدری فخر باشد
دین که بزمی خواهد گشت و می خواهد فخر باشد
نهضه ای کتابت بزمی خواهد گشت و می خواهد فخر باشد
در این تاریخ ای مسیحیان ای ایمانیان ای ایمانیان

پرتال جامع علوم انسانی

۱۴۰۲ هجری
۳۱۱
۱۳۸۷ خورشیدی

میراث علمی ایران

دستگاه ملی اسناد و کتابخانه ملی ایران
دستگاه اسناد و کتابخانه ملی ایران
دستگاه اسناد و کتابخانه ملی ایران
دستگاه اسناد و کتابخانه ملی ایران

۷۰

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
جمهوری اسلامی ایران

پرتأل جامع علوم انسانی

امیر سلطان